

Alenka Bizjak, Katarina Škufca
Gimnazija Kranj

ZGODOVINA ŠPANIJE PO ŠPANSKO

Alenka Bizjak, Katarina Škufca
Grammar School Kranj

HISTORY OF SPAIN IN SPANISH

IZVLEČEK

V prispevku je prikazana obravnava učnega sklopa *Stanovska monarhija: Španija* s prvinami timskega poučevanja in vključevanjem podjetnostih kompetenc v okviru konceptualnega modela EntreComp. Pri obravnavi snovi so dijaki uporabili in nadgradili znanje o srednjeveški Evropi: barbarske države, frankovska država, fevdalizem, stanovska monarhija. Naučili so se tudi praktične uporabnosti zgodovinskega znanja pri tujem jeziku in obratno.

Ključne besede: Pirenejski polotok, španska kraljestva, rekonkvista, stanovska monarhija, absolutizem

ABSTRACT

The article presents the learning unit *Feudal Monarchy: Spain* with elements of team teaching and inclusion of entrepreneurship competences within the EntreComp framework. When learning about the topic, students used and upgraded their knowledge about the Middle Ages: barbarian kingdoms, Frankish kingdom, feudalism, feudal monarchy. They also discovered the practical use of the knowledge of history in a foreign language, and vice versa.

Keywords: Iberian Peninsula, Spanish kingdoms, Reconquista, feudal monarchy, absolutism

UVOD

Učenje jezika je hkrati tudi učenje kulture in nemogoče si je predstavljati poznavanje Španije brez pomembnega obdobja rekonkviste, odkritja Amerike in vladanja Izabele Kastiljske in Ferdinanda Aragonskega. Na koncu 2. letnika se z dijaki odpravimo na (izbirno) ekskurzijo, v sklopu katere obiščemo Katalonijo, Valencijo, Andaluzijo, Kastilija – Mančo, Madrid in Aragonijo, kjer srečamo razkošno jezikovno in kulturno zapuščino tega obdobja. Večina dijakov Španijo kot državo povezuje z morjem, soncem, nogometom, flamenkom, tapasi, temperamentnimi prebivalci in jezikom. A Španija je tudi država z bogato zgodovino, na katero je močno vplivala skoraj 800-letna arabska nadoblast, ki se še danes, posebno na jugu Španije, kjer je arabska oblast obstajala najdlje, kaže v zunanjem videzu pokrajine, arhitekturi, kulinariki in jeziku in zato sva si s kolegico profesorico španskega jezika za medpredmetno povezovanje zastavili cilj, da dijakom pokaževa, kako lahko predhodno zgodovinsko znanje uporabijo pri razumevanju jezika in kako se jezik skupine, ki vlada na določenem ozemlju, razširi v zemljepisna imena in pogovorni jezik.

Obravnavana učna snov je odlično izhodišče za uporabo podjetnostnih kompetenc v okviru konceptualnega modela EntreComp, saj je učna ura zastavljena tako, da zajema vsa tri temeljna kompetenčna področja: *zamisli in priložnosti*, *viri* in *k dejanjem*. Kot prioritete kompetence v okviru omenjenih kompetenčnih področij sva razvijali: ustvarjalnost, vrednotenje zamisli, samozavedanje in samoučinkovitost, vključevanje virov in izkustveno učenje (EntreComp, 2019).

PRIPRAVE NA POUK

Pouk sva izvedli timsko v 2. letniku splošne gimnazije v sklopu obvezne učne teme *Različni modeli vladanja* in učnega sklopa *Stanovska monarhija – Španija*. V timu so nastale različne ideje za obravnavo učne snovi. Prav zaradi omenjene posebnosti timskega poučevanja je potrebno celovito in natančno načrtovanje. Ta faza je pri tiskem poučevanju zelo pomembna, saj se profesorja medsebojno razlikujeta in hkrati dopolnjujeta v znanju, sposobnostih, veščinah in osebnostnih lastnostih. Profesorici sva pripravili časovno razporeditev snovi in si razdelili naloge. Pouk je potekal v obliki interaktivnega timskega poučevanja. To pomeni, da v razredu sočasno poučujeta isto skupino dijakov oba učitelja (Pavlič Škerjanc, 2013). Srednjeveško Španijo v obliki timskega poučevanja obravnavava že peto šolsko leto, torej sva stalen tim in dobro pozna najine učne strategije. Na podlagi izkušenj sva naredili učni uri, ki ju bova v prihodnosti nadgradili v 4. letniku, ko obravnavamo špansko državljansko vojno.

Pri izvedbi pouka sva upoštevali učne cilje, zapisane v Učnem načrtu za zgodovino v gimnazijah v obsegu 280 ur (Učni načrt za zgodovino, 2008). Sledili sva tudi smernicam, zapisanim v Učnem načrtu za španščino v gimnazijah, ki pravi, da naj učitelj »išče čim več povezav z drugimi predmeti in prilagaja izbiro tem vsebinam, ki jih obravnavajo drugi predmeti v istem časovnem obdobju. Po drugi strani pa s temami o kulturi in civilizaciji špansko govorečega sveta razširja in pogloblja vsebine drugih predmetov, na primer geografije, zgodovine, umetnosti, glasbe, književnosti, sociologije, filozofije itd.« (Učni načrt za španščino, 2008, str. 18)

Kraljica Izabela (1451–1504) v Kraljevi kapeli v Granadi. Kip je izdelal kipar Felipe Bigarny. (Pridobljeno s https://en.wikipedia.org/wiki/Isabella_I_of_Castile#/media/File:Isabella_by_Bigarny01.jpg.)

Za obravnavano učno vsebino sva potrebovali 2 šolski uri. V pouk sva vključili naslednje didaktične strategije: frontalna razlaga in frontalno vodeni pogovori, delo z zgodovinskimi viri in zemljevidi, izpolnjevanje delovnega lista v španščini, ogled videoposnetka.

Načrtovali sva naslednje skupne operativne učne cilje:

Dijaki/dijakinje:

- opišejo pojem rekonkvista,
- razložijo delovanje stanovske monarhije v Španiji in jo primerjajo s srednjeveškimi stanovskimi monarhijami po Evropi: Rimsko-nemško cesarstvo, Anglija, Francija,
- pojasnijo združevanje španskih kraljestev in nastanek Španije,
- opišejo okoliščine za prehod Španije iz stanovske monarhije v absolutistično državo,
- spoznajo zapuščino Arabcev na Pirenejskem polotoku,
- primerjajo arabsko nadoblast z vladanjem absolutističnih vladarjev v Španiji,
- spoznajo špansko različico imen oseb in krajev.

Vsebinski (deklarativni) cilji timskega pouka so bili:

Dijaki/dijakinje:

- na fotografijah katedral, mošej, trdnjav prepoznajo krščanske in muslimanske arhitekturne prvine,
- spoznajo arabske besede, ki jih je prevzela španščina, in spoznajo še nekaj drugih španskih besed.

Kralj Ferdinand v Vrtovih Sabatini v Madridu (1452–1516). (Pridobljeno s https://en.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_II_of_Aragon#/media/File:Fernando_el_Cat%C3%B3lico_01.jpg.)

Procesni cilji timskega pouka so bili:

Dijaki/dijakinje:

- s pomočjo pisnega vira ovrednotijo pomen Cerkev v rekonkvisti,
- ob razlagi vrednotijo vlogo španskih vladarjev in Cerkev v Evropi na prehodu iz srednjega v novi vek ter v Španiji do državljanske vojne 1936–1939,
- ob razlagi in ogledu filma *Predaja Granade* razvijajo sposobnost razumevanja in spoštovanja različnih ver, kultur in skupnosti, ki so živele v Španiji pred rekonkvisto in med njo,
- s pomočjo predznanja iz zgodovine poskusijo razumeti špansko besedilo.

Načrtovani odnosni cilji timskega pouka pa so bili:

Dijaki/dijakinje:

- ob razlagi in ogledu filma *Predaja Granade* sklepajo, zakaj je pomembno biti strpen do različnosti in drugačnosti,
- v pogovoru, kako je rekonkvista vplivala na zgodovino Pirenejskega polotoka, razvijajo in izkažejo kulturo dialoga,
- na podlagi arabske kulturne zapuščine v Španiji razvijajo in izkažejo pozitiven in spoštljiv odnos do kulturne dediščine in razvijajo zavest o evropski identiteti,
- s pogovorom se v razredu naučijo spoštovati različna mnenja sošolcev in spoznavajo evropske korenine,
- medkulturno povezovanje pa je omogočilo usposabljanje dijakov za življenje v večkulturni in večjezični družbi.

POTEK POUKA**Uvodna motivacija**

Z vprašanji v španščini so dijaki ponovili že usvojeno znanje. Vprašanja so bila zapisana na PowerPoint predstavitvi. Dijaki so najprej poskusili sami ugotoviti pomen vprašanja, šele potem sva dodali prevod. Nato so izbirali med štirimi možnimi odgovori. Za rekonkvisto so že slišali, ko smo obravnavali Karla Velikega. O Arabcih smo se učili v okviru izbirnega učnega sklopa *Stičišča kultur – Arabci* (Mlacović in Urankar, 2010, str. 189–193). Ker so bili v vprašanjih in odgovorih zajeti osebnosti, pojmi, pokrajine, za katere so dijaki že slišali, so, ne glede na predhodno znanje španščine, vprašanja in odgovore tudi razumeli. Način ponavljanja snovi je bil za dijake, ki jim španščina ni drugi tuji jezik, velik izziv. V 2. b-razredu se dijaki kot drugi tuji jezik učijo nemščino, v 2. d pa se polovica dijakov uči španščino kot drugi tuji jezik, preostali pa nemščino, francoščino ali ruščino. Pri obravnavanju učne snovi so si dijaki pomagali z učbenikom za 2. letnik gimnazij (ibid., str. 44–46) in Zgodovinskim atlasom (Mali zgodovinski atlas, 2005, str. 21, 23).

V preglednici so predstavljene dejavnosti profesorice in dijakov

DEJAVNOSTI PROFESORIC	DEJAVNOSTI DIJAKOV
¿A qué países pertenecía la Península Ibérica antes de la llegada de los árabes? <i>Katerim državam je pripadal Iberski polotok pred arabsko zasedbo?</i> 1. A los romanos y a los visigodos (<i>Rimljanom in Vizigotom</i>) 2. A los cartagineses y a los griegos (<i>Kartažanom in Grkom</i>) 3. A los celtas y a los franceses (<i>Keltom in Francozom</i>) Kako so se organizirali na Pirenejskem polotoku Grki, s katerim dogodkom so Pirenejski polotok zasedli Rimljani? V 12. stoletju so kastiljski kralji v Toledu ustanovili prevajalsko šolo. Toledo je tako postal glavno mesto Kastilije. Imenovali so ga »<i>la ciudad de las tres culturas</i>« oz. mesto treh kultur. Tu so v sožitju živeli in ustvarjali kristjani, Arabci in Judi.	Dijaki, ki nimajo španščine kot drugega tujega jezika, poskusijo z zgodovinskim znanjem odgovorjati na vprašanja. Pravilen odgovor je 1. Grki so na jugu Pirenejskega polotoka ustanavljali kolonije, Rimljani so v drugi punski vojni zasedli kartažansko ozemlje in ustanovili provinco Španijo. V obdobju preseljevanja ljudstev so na Pirenejskem polotoku svojo državo ustanovili Vizigoti. Glavno mesto je bilo Toledo. Vizigotsko državo so uničili Arabci.
¿Cuándo llegan los árabes a la Península Ibérica? <i>Kdaj so Arabci prišli na Iberski polotok?</i> 1. En 218 a. C./pr. n. št. 2. En 589 d. C./ n. št. 3. En 711.	Pravilen odgovor je 3.
S prihodom Arabcev na Pirenejski polotok se je začela rekonkvista, ki je trajala do 1492. Arabci so na Pirenejskem polotoku ustanovili Kordobski kalifat s sedežem v Cordobi. Kaj je rekonkvista? Beseda rekonkvista prihaja iz španske besede »<i>reconquistar</i>«, ki pomeni ponovno osvojiti.	Ponovna osvojitve zasedenih ozemelj – boj španskih kraljestev za ozemlja, ki so jih zasedli Arabci. Dijaki na delovnem listu prepoznajo španske besede Califato de Córdoba, territorio musulmán/cristiano, la capital ...
¿Qué NO ocurre en 1492? <i>Kaj se NE zgodi l. 1492?</i> 1. Cristóbal Colón descubre América. (<i>Krištof Kolumb odkrije Ameriko.</i>) 2. En Toledo se publica la primera gramática de la lengua castellana. (<i>V Toledu je izdana prva slovnica kastiljskega jezika, današnje španščine.</i>) 3. Los Reyes Católicos expulsan a los moros. (<i>Katoliška kralja izženeta Mavre.</i>) 4. Alejandro Borgia llega a ser el papa Alejandro VI. (<i>Aleksander Borgia postane papež Aleksander VI.</i>)	Pravilen odgovor je 3.
¿Cómo llamamos la tierra que fundó El Carlomagno en los Pirineos? <i>Kako imenujemo ozemlje, ki ga je v Pirenejih ustanovil Karl Veliki?</i> 1. Marca Hispánica (<i>Španska marka</i>) 2. Andorra 3. Al – Ándalus Razlaga besede Al – Ándalus: Tako so muslimani poimenovali Iberski polotok, kasneje pa so ga Kastiljci uporabljali za vsa muslimanska ozemlja na polotoku. To poimenovanje je tudi izvor današnjega imena španske pokrajine Andaluzije.	Pravilen odgovor je 1. Španska marka je predstavljala zametek poznejših španskih kraljestev, tu se je začela rekonkvista.
¿Qué peregrinaje aparece en esta época? <i>Katera romarska pot nastane v tem obdobju?</i> 1. El peregrinaje a Lourdes, actual Francia. (Romanje v Lurd, v današnji Franciji.) 2. El peregrinaje a Fátima, actual Portugal. (Romanje v Fatimo, v današnji Portugalski.) 3. El Camino de Santiago. (Jakobova pot.) Razlaga ob slikah: Jakobova pot je skupno ime za več romarskih poti, ki vodijo do katedrale Santiago de Compostela. Sveti Jakob je bil zaveznik Špancev v boju proti Arabcem – rekonkvisti. Pokopan naj bi bil v katedrali Santiago de Compostela. Razloživa tudi legendo o njegovem grobu.	Pravilen odgovor je 3. Dijaki, ki se učijo španščino, povedo, kar vedo o Jakobovi poti, saj je bila to zadnja kulturna tema, ki smo jo obravnavali pri urah španščine. Dijaki pišejo zapiske.

Obravnava nove učne snovi

Glavni poudarki pri obravnavi nove učne snovi so bili: potek rekonkviste, način vladanja v španskih kraljevinah, pomen Cerkve v rekonkvisti, primerjava španskega kortesa s stanovsko ureditvijo v Angliji, Franciji in Rimsko-nemškem cesarstvu.

Potek obravnave nove učne snovi z dejavnostmi profesorice in dijakov predstavlja v preglednici

DEJAVNOSTI PROFESORIC	DEJAVNOSTI DIJAKOV
Rekonkvista se je začela na severu Španije, ker je bila tam arabska oblast najbolj šibka. Vodila so jo španska krščanska kraljestva. S pomočjo zgodovinskega atlasa naštejite španska kraljestva.	Dijaki izpolnijo zemljevid na delovnih listih s španskimi različicami imen kraljestev. Kastilija, Aragon, Leon, Portugalska (Reino de Castilla, Reino de Aragón, Reino de León, Reino de Portugal).
Španske kraljevine so bile stanovske monarhije.	Vladar je imel osrednjo oblast. Pri vladanju so ga omejevali srednjeveški parlamenti (v španskih kraljevinah kortes), ki so potrjevali oz. zavračali kraljeve odločitve, v zameno za potrditve so prejeli privilegije.
Naštejte države, ki so imele med 10. in 15. stoletjem stanovsko ureditev.	Rimsko-nemško cesarstvo, Anglija, Francija.
Kako se je odločalo v kortesu?	Dijaki v učbeniku na straneh 44–45 preberejo aragonsko vazalno prisego.
Primerjajte španske stanovske monarhije s francosko, angleško in rimsko-nemško.	Stanovi so s prisego postali enakovredni vladarju, ta pa je moral spoštovati zakone. Zakoni so veljali, če sta jih potrdila kralj in kortes.
	Španske kraljevine so bile po obsegu manjše, rekonkvista je silila stanove in vladarje k sodelovanju.
	V Angliji je bil odnos med vladarjem in plemstvom zapisan v Veliki listini svoboščin, z vojno dveh rož se je država centralizirala, vladar je imel osrednjo oblast, vendar je še vedno spoštoval parlament.
	V Franciji je dobil vladar moč proti plemstvu v zavezništvu z meščani, zato so tudi spodbujali nastanek mest. Oblast se je centralizirala po stoletni vojni.
	V Rimsko-nemškem cesarstvu je zaradi velikosti države vladal velik fevdalni partikularizem, vladarjem pa ni uspelo ustvariti močne centralizirane države.
Kakšna je bila vloga Cerkve v rekonkvisti?	Cerkev je imela vojsko, s katero je osvajala ozemlja, pokristjanjevala prebivalce. Cerkev in posvetno plemstvo sta si v bojih z Arabci pridobili precej zemlje in tudi politično moč.
Cerkev in plemstvo sta imela velik vpliv na razvoj družbe in kasneje Španije.	
Arabski, Judi in kristjani so do ponovne krščanske vzpostavitve oblasti živeli v sožitju. Tako je prišlo do prepletanja arabske, judovske in krščanske kulture, Arabci so posredovali znanost in tehniške dosežke: matematiko, astronomijo, filozofijo, papir.	

Ogled videoposnetka *Predaja Granade* in odnos krščanskih vladarjev do arabske zapuščine¹

Namen videa je prikazati avtentično učno situacijo, v kateri dijaki spoznajo resničen dogodek. Glavni namen je dijake opolnomočiti z znanjem in veščinami za resnično življenje. Učne izkušnje odsevajo kompleksnost in probleme iz vsakdanjega življenja. Z ogledom filma pri dijakih na avtentičen način razvijamo učne pristope: reševanje problemov, kritično razmišljanje, timsko delo in vrednotenje lastnega učenja v resničnih življenjskih kontekstih in situacijah (Brodnik, 2019, str. 4).

V videoposnetku o predaji ključa Granade kastiljski kraljici Izabeli in aragonskemu kralju Ferdinandu so dijaki spoznali pogum, razsodnost in plemenitost Boabdila, zadnjega arabskega emira Granade, predvsem pa njegovo željo, da bi ljudje različnih ver (Arabski,

¹ Odseki iz serije Isabel, RTVE. Pridobljeno s <https://www.rtve.es/television/isabel-la-catolica/>.

Judi, kristjani) živeli v slogi in sožitju. Iz posnetka so dijaki sklepali, kakšne posledice sta imeli predaja in vzpostavitev nove oblasti na prebivalce. Posnetek je bil tudi izhodišče za obravnavo Španije po rekonkvisti ter uvod v pregled arhitekturne zapuščine Arabcev na Pirenejskem polotoku in odnosa španskih kraljestev do večstoletne arabske arhitekture.

Grob kraljice Izabele in kralja Ferdinanda. (Pridobljeno s [https://sl.wikipedia.org/wiki/Izabela_I._Kastiljska#/media/Slika:%22Tombeau_de_Ferdinand_et_d'Isabelle,_dans_la_Cath%C3%A9drale_de_Grenade%22_\(19749251350\).jpg](https://sl.wikipedia.org/wiki/Izabela_I._Kastiljska#/media/Slika:%22Tombeau_de_Ferdinand_et_d'Isabelle,_dans_la_Cath%C3%A9drale_de_Grenade%22_(19749251350).jpg).)

Alfonz VI. je leta 1085 v zgodnjem obdobju rekonkviste osvojil Toledo. Slika na keramiki na Španskem trgu v Seville. (Pridobljeno s https://en.wikipedia.org/wiki/Reconquista#/media/File:Alfonso_VI_reconquista_Toledo.JPG.)

V preglednici so predstavljene dejavnosti profesorice in dijakov ob ogledu filma

DEJAVNOSTI PROFESORIC	DEJAVNOSTI DIJAKOV
V 15. stoletju je bila arabska oblast na Pirenejskem polotoku omejena na jug Španije s središčem v Granadi, kjer je bila mogočna palača, imenovana Alhambra. Med španskimi kraljestvi sta bili najmočnejši Kastilija in Aragonija. Njuna moč se je povečala s poroko kastiljske kraljice Izabele in aragonskega kralja Ferdinanda. Čeprav sta bila mož in žena, je vsak od njiju vladal v svojem kraljestvu. Skupaj sta začela vojno proti Granadi in jo leta 1492 tudi zavzela.	
Ovrednoti arabsko zasedbo Pirenejskega polotoka.	Arabci, judi in kristjani so do ponovne krščanske vzpostavitve oblasti živeli v sožitju. Tako je prišlo do prepletanja arabske, judovske in krščanske kulture, Arabci so posredovali znanost in tehniške dosežke: matematiko, astronomijo, filozofijo, papir. Bili so dobri trgovci, kar je omogočilo gospodarski razvoj. Bili so strpni do drugih veroizpovedi in s tem oblikovali multikulturni prostor ter preprečili medsebojne spore.
Ogledali si bomo posnetek o predaji Granade. Bodite pozorni na glavne junake: Boabdil, kraljica Izabela in kralj Ferdinand.	Dijaki si ogledajo odlomek iz serije <i>Isabel</i> o predaji Granade. Posnetek je v španskem jeziku s slovenskimi podnapisi.
Ovrednotite vsebino Boabdilovega pisma Izabeli in Ferdinandu. Boabdilove želje se na daljši rok niso uresničile. Izabela in Ferdinand sta pregnala Jude. V 17. stoletju so španski kralji pregnali Arabce, številne arabske arhitekturne spomenike so prilagodili za lastno uporabo, nekatere tudi uničili. Še danes lahko občudujemo arabsko kulturno zapuščino: Alhambro, Mezquito v Cordobi, palačo v Seville, trdnjavi v Malagi in Almeriji, kopališče v Jaenu, številne manjše mošeje. Vzporedno z rekonkvisto so izvajali inkvizicijske postopke – preganjali so krivoverce.	Boabdil je brez bojov predal Granado krščanskima vladarjema. S tem je pokazal zrelost in spoštovanje do arabske, judovske in krščanske zapuščine v Granadi in do ljudi različnih verstev, ki so živeli v sožitju in medsebojnem spoštovanju. Ni bil maščevalen, želel si je, da bi se nadaljevalo multikulturno in mirno življenje ter da bi ohranili versko svobodo.
Kako sta se na predajo odzvala Izabela in Ferdinand in kako ostali udeleženci v prizoru, ko so prebrali Boabdilovo pismo.	Izabela in Ferdinand ter sodelavci so bili navdušeni.
Razlaga ob fotografijah Alhambre: del odlomka v filmu se odvija na trdnjavi Alhambra in palači Generalife, v mestu Granada. Ime mesta izhaja iz besede »<i>Kamattah</i>«, ki je izpeljanka iz arabske besede za granatno jabolko.² Alhambra v arabskem jeziku pomeni rdeča. S predajo ključev Granade 1492 se je končala skoraj 800-letna arabska nadoblast na Pirenejskem polotoku. Profesorici ob slikah razlagava največje in najpomembnejše arabske arhitekturne spomenike, ki so jih krščanski osvajalci predelali in jim dali krščanske elemente: stolnica v Seville, kordobska mošeja, trdnjava Alcazar v Segovii. Pregledamo rešitve na delovnih listih.	Dijaki rešujejo delovni list.

Sledila je nadaljnja obravnava učne snovi o španskih kraljestvih po rekonkvisti z naslednjimi poudarki: vključitev v geografska odkritja, oblikovanje španske veje Habsburžanov in nastanek Španije, uvedba absolutizma, zavezništvo Cerkev – vladar in pomen Španije v evropski politiki na prehodu iz srednjega v novi vek.

² UNESCO – Naravna in kulturna dediščina – Jugoahodna Evropa (1998). DZS., str. 188.

Potek dejavnosti profesorice in dijakov je predstavljen v preglednici

DEJAVNOSTI PROFESORIC	DEJAVNOSTI DIJAKOV
Dijakom pokaževa spomenik kraljice Izabele in Kristofa Kolumba v Granadi. Kaj predstavlja?	Kraljica Izabela izroča Kristofu Kolumbu denar za pomorsko odpravo, na kateri bi odkril novo pot v Indijo iz zahodne smeri. S pregonom Arabcev se je Kastilija vključila v geografska odkritja.
Poroka med Izabelo in Ferdinandom predstavlja začetek povezovanja španskih kraljestev. O enotni in združeni Španiji govorimo v 16. stoletju, ko je nemški cesar Maksimilijan poročil sina Filipa z Izabelino in Ferdinandovo hčerko Marijo. Ker je Filip umrl zelo mlad, je španske posesti dobil nemški cesar Karel V. Z njim se začne španska veja Habsburžanov. Naštejte posesti, ki sta jih v zakon prinesla Filip in Marija. Španski Habsburžani so imeli posest, kjer <i>»sonce vzhaja in zahaja«</i>.	S pomočjo zemljevida dijaki naštejejo posesti španske veje Habsburžanov: Neapeljsko kraljestvo (južna Italija, Sardinija in Sicilija), Alzacija in Lorena, Lombardija, Nizozemska (severna Francija, Belgija, Luksemburg) in kolonije v Latinski Ameriki.
Španija je postala z geografskimi odkritji svetovna velesila. Gospodarska moč države je slonela na močni mornarici, kolonijah in bogati Nizozemski, tedaj pod špansko oblastjo, kar je omogočilo razvoj absolutizma. Mornarica je predstavljala tudi vojaško moč države. Španija je prva država, ki je uvedla absolutizem. Višek je bil v obdobju vladanja Filipa II.	
S pomočjo virov v učbeniku Zgodovina za 2. letnik gimnazij na strani 45 ovrednotite, kako je vladanje absolutističnih vladarjev vplivalo na gospodarski in družbeni razvoj Španije, in ga primerjajte z obdobjem arabske zasedbe.	Veliko denarja so vladarji zapravili za vojsko, plače državnih uradnikov, lastno razkošje, niso vlagali v razvoj gospodarstva. Gospodarskih težav niso mogli rešiti z dotokom srebra in zlata iz kolonij. Propadli so številni obrtniki, kmetje so živeli v bedi. Družbeni in gospodarski razvoj je v primerjavi z arabsko oblastjo nazadoval.
Oglejte si palačo v učbeniku na strani 46. Kje se je nahajala, kdo jo je zgradil in kakšen pomen je imela?	Palača El Escorial. Zgradil jo je Filip II. Iz nje je vladal Španiji. Palača je bila zasnovana po vzoru Salomonovega templja.
Od Filipa II. naprej je prestolnica Španije Madrid.	
Dijaki s pomočjo vira vrednotijo vladanje Filipa II. <i>»Kralj Filip II. je bil nenavadno deloven vladar /.../ delal je od jutra do poznega večera. V svoji deželi je dal na tisoče ljudi zažgati za krivoverce. Med njimi niso bili le protestanti, ampak tudi judje in prikriti mohamedanci, ki jih je nekaj ostalo še iz časa arabske vladavine. Kakor nekdaj nemški vladarji se je imel za zaščitnika cerkve /.../. Tako je skupaj z italijanskim ladjevjem premagal Turke, ki so postajali tudi na morju vse močnejši.«</i> (Šifrer, 2005, str. 124) V Angliji je sočasno vladala Elizabeta I., ki je v državi utrdila Anglikansko cerkev. Bila je največja Filipova tekunica: pomagala je nizozemskemu plemstvu v boju proti Špancem, njene ladje so pod vodstvom Francisa Draka plenile španske. Filipa II. in njegovo veliko armado je premagala 1588 v Rokavskem prelivu. Po tej bitki je Španija nazadovala politično, gospodarsko, finančno, zmanjševalo se je število prebivalstva.	Preganjal je heretike v Španiji: protestante (v času njegovega vladanja se v Evropi širi protestantizem), Arabce, Jude. Bil je zaveznik papeža: z vojsko je pomagal katoliškim vladarjem v boju proti protestantom, v bitki pri Lepantu je premagal turško mornarico in preprečil zasedbo Sredozemlja.

Profesorici sva na koncu opravili analizo izvedenega pouka. Glede na to, da sva uri izvedli večkrat, v prihodnje načrtujemo izvedbo skupne učne ure *Španska državljanska vojna v 4. letniku*.

Ibn Rušd ali Averroes (1126–1198), islamski filozof in zdravnik iz Andaluzije, ki je imel s svojimi komentarji k Aristotlovim delom velik vpliv na sholastiko in Tomaža Akvinskega.
(Pridobljeno s https://en.wikipedia.org/wiki/Islam_in_Spain#/media/File:Estatua_de_Averroes_2.JPG.)

SKLEP

Skupna ura zgodovine in španščine predstavlja odlično podlago za postavitve širšega jezikovno-zgodovinskega okvirja, ki dijakom omogoči boljše razumevanje španske kulture in krajev, ki jih obiščemo na ekskurziji. Ker se na ekskurzijo odpravijo tudi dijaki, ki se ne učijo špansko, tako že pri pouku pridejo v stik z jezikom in spoznajo nekaj besed iz tega pomembnega zgodovinskega obdobja, kar je za dijake, ki se španščine še niso učili, poseben izziv, s katerim sva želeli spodbuditi sklepanje na podlagi poznavanja drugih jezikov, literarnih del, geografije in zgodovine.

Z vključevanjem španščine v uro zgodovine so dijaki dobili širši vpogled v zgodovino obravnavanega obdobja in spoznali uporabnost znanja jezika in zgodovine. Pisni viri, slikovno gradivo in film so omogočili, da so dijaki širili svoje znanje izven obstoječih okvirjev in tako znanje prenesli v konkretno življenjsko situacijo. Tekom skupne ure so samostojno izpolnili učni list, ki je bil izključno v španščini. S tem so spoznali, da so sposobni samostojno in s svojim znanjem zgodovine in drugih jezikov sklepati, kakšen je pomen besed v nekem drugem jeziku. Tako so pogledali izven ustaljenih okvirjev in sami sebi dokazali, da so sposobni še veliko več, kot od njih pričakuje učni načrt in kot običajno pokažejo.

VIRI IN LITERATURA

- Brodnik, V. (2019). Avtentično učenje zgodovine. *Zgodovina v šoli*, 27 (1), str. 3–18.
- EntreComp: Okvir podjetnostne kompetence. (2019). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s <https://www.zrss.si/pdf/entrecomp.pdf>.
- Mali zgodovinski atlas (2005). Ljubljana: Modrijan.
- Mlacović, D. in Urankar, N. (2010). *Zgodovina 2. Učbenik za 2. letnik gimnazij*. Ljubljana: DZS.
- Odseki iz filma *Isabel*. RTVE. Pridobljeno s <https://www.rtve.es/television/isabel-la-catolica/>.
- Pavlič Škerjanc, K. (2013). *Timsko poučevanje*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s https://www.zrss.si/projektiess/skladisce/outj2/04_usposabljanja/04-2_GRADIVA%20ZRS%C5%A0/Gradiva_KPavli%C4%8D%C5%A0kerjanc_PPT/01_timsko%20pou%C4%8Devanje_kp%C5%A1kerjanc.pdf.
- Šifrer, V. (2005). *Zgodovina 2. Delovni zvezek za zgodovino*. Ljubljana: DZS.
- Učni načrt. Gimnazija. *Španščina* (2008). Pridobljeno s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2019/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_spanscina_gimn.pdf.
- Učni načrt. Gimnazija. *Zgodovina* (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2018/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf.
- UNESCO – Naravna in kulturna dediščina – Jugoahodna Evropa (1998). Ljubljana: DZS.